

oraz Wojskowej Służby Polak
87-100 To... 65 22 186
e-mail: ... www.zawacka.pl
NIP 956 16 25 127 REGON 870502736
KRS 00000 41692
Nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

MEMORIAL

General Marii Wittek

kontakt:
Unierzycki

1062 Poznań

dot. (ksery)

por. **UNIERZYSKA Maria**
z d. Latoszevska
ps. "Yabtomowska"

AK
KG
W SK
Poznań

362¹/ISSK

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

UNIERSZYSKA Maria.....

y.d. Latożewska.....

ps. Jabłonowska.....

T. 362/WSK

I./1. Relacja ✓ k. 4, s. 1-4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora ✓ k. 8, s. 1-12

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację —

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja ✓

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie ✓ oryg. 1szt., reprod. 1szt.

I/1 Relacje

- Relacja ustna Cz. Latoszewskiej - Uniwersyteckiej spisana przez E. Zawacką, 1971, nps, kopia, k. 1, s. 1
- Biogram Cz. M. Uniwersyteckiej przystany przez H. Nowicką, 1998, nps, kopia, k. 3, s. 2-4

I/1/1

Relacja Czesławy Latoszewskiej-Unierzyskiej o jej udziale w działalności komórki poznańsko-warszawskiej PWW w latach 1941-3

Relatorka ps. Jabłonowska - jeździła kilkakrotnie, może 6 razy ale raczej częściej, z polecenia M.W. do Poznania, do Rysi Warszawańskiej na ul. św. Marcina /gdzie brat Rysi miał warsztat ślusarski/, oraz do Haiszki Kulczakówny do Rawicza. Przywoziła instrukcje II-ki od M.W., których treści nie znała. Jeździła również parokrotnie do Krakowa; również z polecenia M.W. /innych kontaktów nie miała/. Punktem kontaktowym w Warszawie była pasztecziarnia Paszkowskiej na Starym Rynku.

Relatorka była zatrudniona jako tłumaczka w policji kryminalnej niemieckiej Kriminalpolizei-Falschgeldzentrale. Do Poznania jeździła w soboty, niedziele, czasem na własne papiery, czasem na fałszywe. Miała czasem legalne przepustki.

Aresztowana została 6. czerwca 1943 r. w Warszawie. Nie podała, że była komendantką PWW na Okręg VII, poznański, podawała że była Kanzleiangestellte w Poznaniu. Aresztowanie nie było związane ze sprawą poznańską, o którą w śleiztwie na Pawiaku w ogóle nie pytali. Aresztowano relatorkę w sprawie planów lotniczych Fokkewulf, które wydobywała dla M.W. przez siostrzeńca. Po miesiącu przewieziono ją do Poznania /bo tu mieściła się fabryka Fokkewulf/. Nie pamięta, czy w Poznaniu pytano ją o sprawę Rysi. Za Fokkewulf otrzymała wyrok śmierci. Ale potem znalazła się w więzieniu razem z kobietami ze sprawy Rysi. Ta sprawa Rysi miała być pokazowa przed Volksgericht w Berlinie. Dlatego przewieziono je do Lipska do Untersuchungsgefängnis. Ale sąd w Berlinie został zbombardowany, akta zniszczone i niestety nie zdołali ich odtworzyć. W więzieniu siedziała w Lipsku razem z więźniarkami sprawy Rysi - zdaje się 36 osób.

Relatorka przypomina sobie, że jeździła do Krakowa do Remy, do Maryny Wiśniewskich. Czasem wracała przez Sosnowiec Kutno. Z instruktorkami ślaskimi nie miała kontaktu. Kiedy wracała z granatami.

Według relacji ustnej spisała powyższe w dniu 28. lutego 1971 r. w obecności Jadwigi Wojewskiej-Stempniewiczowej

Elżbieta Zawacka

Bioogram Cz. M. Uniwersytecie pryncypalny przez H. Nowicką
27.10.1998, L. de. 1997/WSK/98/ 1903-1993

U^oPIERZYSKA Maria Czesława Maria z d. Latoszevska ps. "Jabło^ovska"
urzęd^oniczka, - porucznik A.K.

Córka W^olce^otego Latoszevskiego, mistrza krawieckiego i Józefy
z Gru^owaldów, urodzona 12 czerwca 1903 r. w Pozna^oniu. Wyszła za
mąż 1 sierpnia 1933 r. za inżyniera Stefana U^opierskiego. Ma sy-
na Jerzego ur. w 1935 r. Wdowa.

W 1919 r. ukończyła Niemiecką szkołę średnią dla dziewcząt w
Pozna^oniu po czym Państwową Szkołę Przemysłowo-Handlową również
w Pozna^oniu. Po kilkuletniej pracy w szkolnictwie zawodowym w 1926 r.
wstąpiła do Organizacji Przynsposobienia Wojskowego Kobiet /PWK/
i po odbyciu Wyższego Kursu Instruktorskiego rozpoczęła w 1929 r.
pracę jako zawodowa instruktorka PWK. Od 1930 r. aż do września
1939 r. pełniła funkcję instruktorki, a następnie komendantki
PWK Okręgu VII Pozna^ońskiego.

W pierwszym dniu wojny zlikwidowała swoje biuro mieszczące się
w Domu Żołnierza w Pozna^oniu i tego samego dnia wyjechała do
Warszawy dokąd zdążyła jeszcze przed okrajaniem miasta przez
wojska Niemieckie. Akta Okręgu VII PWK złożyła w biurze Komendy
Naczelnej PWN. Dzięki temu Gestapo po zajęciu Domu Żołnierza w
Pozna^oniu na swą siedzibę, nie znalazło żadnych śladów pracy PWK.
W czasie obrony Warszawy, na rozkaz Komendy Głównej PWK, kierowa-
ła magazynem żywnościowym przeznaczonym dla walczących. Po ka-
pitulacji Warszawy wróciła do Pozna^onia, skąd już w październiku
została wysiedlona wraz z rodziną. Po nowie znalazła się w
Warszawie, gdzie w listopadzie 1939 r. zgłosiła się do dyspozycji
Komendy Głównej ZWZ/AR - szefa Wojskowej Służby Kobiet mjr/
plk. Marii Wittek. Ze względu na b. dobrą znajomość jęz. Niemiec-
kiego otrzymała przydział do służby kurierskiej na teren
"Warthegau" oraz Kraków.

Otrzymała przydział pracy do Szpitala Ujazdowskiego, gdzie była

tłumaczem przy komendacie szpitala. Pod koniec 1940 r. otrzymała rozkaz rozpoczęcia pracy tłumacza w Dyrekcji Policji Kryminalnej - Centrali do Walki z Fałszerstwami w Warszawie. Tłumacząc różne meldunki, zarządzenia lokalne i do^śosy, miała wielokrotnie możliwość uprzedzenia swoich przełożonych z A.K. o planowanych akcjach na meⁿⁱszce i drukarnie fałszywych pieniędzy. Na początku 1943 r. została przez władze A.K. odwołana z tej placówki. Od 1940 r. istniała w Poznaniu mieście i okręgu eksterytoriałna siatka wywiadowcza, podlegająca bezpośrednio Komendzie Głównej A.K. - szefowi Wojskowej Służby Kobiet. W jej skład wchodziły w przeważającej mierze przedwojenne instruktorki i członkinie PWK. Przez cały czas istnienia siatki do jej zde^{ko}spirowania w kwietniu do czerwca 1943 r. Maria U^łierzyska i b. polonistka Uczelⁿⁱ im. Dąbrówki Maria SWOBODA były z nią w stałym kontakcie i przewoziły materiały wywiadowcze, dotyczące ruchu wojsk nieprzyjacielskich, przemysłu wojennego i zbrojeniowego, życia gospodarczego itp. M. U^łierzyska została aresztowana 6 czerwca 1943 r. w Warszawie. Wieziono ją w siedzibie Gestapo w Al. Szucha i w więzieniu na Pawiaku. 9 lipca 1943 r. została przewieziona do Domu Żołnierza w Poznaniu i włączona do sprawy "Grosse Sache" obejmującej członkinie zde^{ko}spirowanej siatki wywiadowczej W.S.K. Z uwagi na to, że Gestapo nie było kompetentne do wyrokowania w sprawie czynów popełnionych na szkodę bezpieczeństwa państwa i sił zbrojnych Rzeszy, przekazało sprawę Radprokuratorowi przy Trybunale Ludowym w Berlinie /Oberreichsa^uwalt beim Volkg^erichtshof/ Berlin/. Na okres prowadzenia śledztwa więźniarki zostały przewiezione do więzienia śledczego w Lipsku. W marcu 1945 prokurator zakończył śledztwo i zażądał wy^zaczenia terminu rozprawy. Koniec wojny udaremnił jego plany i do roz-

T/14

prawy nie doszło. M. Uterzyńska została oswobodzona przez wojska amerykańskie w dniu 19 kwietnia 1945r. W okresie oczekiwania na powrót do kraju pracowała w Komitecie Polskim w Lipsku, który organizował obozy i transporty dla powracających z obozów koncentracyjnych i robót przymusowych. W sierpniu 1945 r. powróciła do Poznania i przez dalszych 20 lat pracowała w Dyrekcji Lasów Państwowych w Poznaniu a później w służbie zdrowia. W tym czasie pracowała społecznie, będąc ławnikiem w sądzie oraz sekcji społecznej Koła ZBoWiD Poznań-Rataje.

Posiada odznaczenia wojenne: Krzyż Partyzancki, Krzyż Armii Krajowej i Medal Wojska.

Bibliografia:

OKBZH Poznań. Materiały śledztwa. Syg. K.O. 2/70

"My nie odeszły w mrok zapomnienia. udział kobiet polskich w II wojnie światowej". Maria Wozniak, "Działaczki wielkopolskie". Książka i Wiedza, Warszawa 1976.

Artur Czubiński, Zofia Szymańkiewicz, "Konspiracja wielkopolska" 1939-1945 Krajowa Agencja Wydawnicza, Poznań 1988

Album PWK - powielony maszynopis. Warszawa 1986.

I/2 Dokumenty dotyczące relatora

- Legitymacja Medalu Wojska, Londyn 1948, mps, kopia, k. 1, s. 1
- Kwestionariusz w sprawie służby PWSK, 1971, mps, rkps (oryg.), k. 2, s. 2-5
- Legitymacja Kuchnia Armii Krajowej [nr 8020], Londyn 1973, mps, rkps, kopia, k. 1, s. 6
- Zaświadczenie weryfikacyjne, Londyn 1974, mps, rkps, kopia, k. 1, s. 7
- Oświadczenie świadka Marii Wittek, Warszawa 1974, mps, rkps, kopia, k. 1, s. 8-9
- Deklaracja uczestnictwa w ŚZ ŻAK Okręg Wielkopolska, mps, rkps, kopia, k. 1, s. 10-11
- Orzeczenie komisji Weryfikacyjnej ŚZ ŻAK, Poznań 1990, mps, rkps, kopia, k. 1, s. 12

I/20/1
MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

LEGITYMACJA Nr. 13570

Stopień, imię, nazwisko Porucznik

Maria Czesława Unierzyńska
ps. "Jabłonowska"

1930 1945
Oddział Armia Krajowa

Odznaczony został

MEDALEM WOJSKA
po raz 1, 2, 3 i 4.

Podstawa: Zarządzenie Szefa Sztabu Głównego
z dnia 1 lipca 1948

Wydany dnia 15 sierpnia 1948 r.

[Signature]
Nadstawski, mjr.

I/2/2 74 9 f / VII

KWESTIONARIUSZ w sprawie służby P W K

W wypadku relacji A można nie odpowiedzieć na pytanie 1A i 2A

W wypadku relacji B pytania 3-8 odnoszą się do pewiaczki nieżyjącej

- 1A Wrestawa Kaborowska ps "Złota Róża" Unimogylka
imię, nazwisko, pseudo respondentki, u mężczyzn także nazwisko panięskie
- 1B _____
- 2A _____
imię, nazwisko, pseudo pewiaczki nieżyjącej, o której wypełnia się kwestionariusz
- 2B _____
Adres obecny respondentki
- 2B _____
Adres rodziny lub przyjaciół pewiaczki nieżyjącej
- 3 rok urodzenia 1903 miejscowość/powiat/ Torun
- 4 pochodzenie społeczne Prac zawód rodziców Prac
- 5a Stocznia Zawod. Prac Prac w Poznaniu
- 5b _____
wykształcenie w 1939r. - nazwy szkół, gdzie, kiedy, ilość klas
- 6a _____
WYKSZTAŁCENIE obecne uczelnia
- 6b _____
Pierwsza praca zawodowa w życiu, rok podjęcia, rodzaj pracy, instytucja, miejscowość
- 6c _____
Balasy przebieg pracy zawodowej przed wojną Prac
- 6e _____
Bajecie obecne lub poprzedzające przejście na rentę

Informacje o służbie P W K

- 7a data wstąpienia do P W K 1926
- 7b nazwa i miejscowość jednostki /hufiec szkolny, hufiec licealny, oddział fabryczny, drużyna w.f., koło lokalne/ plac w Wąsoszach
- 7c przebieg szkolenia - także na obozach i kursach /możliwie z podaniem roku, jednostki, miejscowości oraz rodzaju: ogólnowojskowe, fachowe, instruktorckie, inne _____
- 7d przebieg służby P W K /s podaniem lat i funkcji w jednostkach starych, na obozach i kursach; w komendach P W K a także w jednostkach specjalnych jak drużyny pracy społecznej, pogotowie społeczne i i./ 27/8 w Toruniu w oddziale narod. 28/29 w kołach K-Hi Kasa
29-39 zawodowo w P W K
- 7e funkcja i stopień organizacyjny w dniu 31 sierpnia 1939r. K-Hi Kasa
oraz miejsce pobytu w tymże dniu w Poznaniu
- 8 inne dane i uwagi o służbie P W K a także o przynależności do innych organizacji społecznych lub współpracy z nimi _____

Czy Respondentka wyraża zgodę na umieszczenie Jej nazwiska w przewidywanej publikacji /np. w indeksie nazwisk/: tak nie

28. 1937
miejscowość i data wypełnienia kwestionariusza

_____ podpis /ewentualnie przyjęty pseudo-
nim/

ANKIETA o pracy wychowawczej P W K

1. Opisz, co spowodowało Twoje zapisanie się do P W K?
 /może wpływały na to m.i. namowy koleżanek, lub innych osób; oczekiwanie zabawy, sportu; nacisk szkoły; chęć aktywności społecznej; oddziaływanie instruktorki P W K; chęć przeżyć patriotycznych i służby; dążenia feministyczne; wymień inne motywy.
 Podaj również nieco szczegółów o środowisku Twego ówczesnego życia.

Wynagabwa wywabada ekstaty p. Desalwora
 pojchoten na obor n granatwraet
 juri po pracy apot n hawcawtura
 roymti n talble, byc dowij mied

2.a. Jakie rodzaje zajęć pewniackich utkwiły Ci w pamięci, jakie formy i metody pracy wychowawczej?

Zyciu oborax remetawato, meryto
 dyscyplin, wymowato idawata.

Obora krasu dawata dnu wytem dawata idetj (w odowimien od dnu wytem)

miedow
 meryto imie o grupie; muntwa uobawata. strawetawo, ofl
 wstawata do dyscyplin; odpowidawata. na oborax to byto meryto
 wykorawata; stawawata stawawata wawimiey meryto dnu wytem, zbl

B. Opisz je i oceń ich znaczenie w Twoim życiu pewniackim

Zat do wyjaka do rty wawimiey meryto
 gawimiey pawimiey - byta pawimiey, apoltywem

To mi odnosi meryto do instruktoraw, mawimiey pawimiey meryto stawawata
 (pawimiey oborax hawcawtura) - tylla to byta pawimiey wawimiey stawawata
 wawimiey

Wawimiey dyscyplin; stawawata pawimiey wawimiey; stawawata
 stawawata oborax krasu

3.a. Uprzytomnij sobie i opisz osoby z pracy pewniackiej, które wywarły na Ciebie wpływ

P. Pawimiey, p. Maria
 p. Stawawata

3. b. Na czym polegał ten wpływ, /także w wypadku, gdybyś go - wówczas czy obecnie - oceniła jako nie zbyt pozytywny/

urodnie to odpowiada dafu

*nowosc,
Był wytkony rygor, rytm praca na maszyn, dyscyplina niz w kaw-*

4. Czy obecnie uważasz, że uczestnictwo w P W K wywarło na Ciebie trwałe wpływy, zmieniło Cię w jakiejś mierze?
Np. opisz, czy:
a. uzyskałaś pewną wiedzę potrzebną obywatelowi, jaką?
b. zdobyłaś pewne umiejętności, jakie?
c. nauczyłaś się pracy społecznej,
d. nabyłaś pewne cechy, jakie?
e. nawiązałaś ważne więzy przyjacielskie i koleżeńskie,
f. zubożyło Cię, zabrawszy niepotrzebnie czas,
g. wymień inne dostrzeżone oddziaływanie pracy powiackiej

*tak, po przez kursy instrukt.,
organizacje społ, sportowe, strzelectwo
już umiałe
przynosić sukces przed frontem;
tak
nie
kontaktowało uat. środowiska*

5.a. Gdybyś miała wówczas córkę w odpowiednim wieku, czy skierowałabyś ją do P W K?

tak nie

b. Dlaczego?

Bo P W K miało pozytywne uatwiaz. dawato ideat zajeciu w tym kierunku, kontaktowato uatwiaz, odpowiedzialnosc dawato gtebne myslenie nie tylko o fatalistach, chłopach - nie bylo na te rzeczy czasu. Zato w tym, nie miało zainteresowanie ktore moglo by waznac do rzeczy nieodpowiedzialne

6. Jakie czynniki ukształtowały przede wszystkim Twoją postawę obywatelską?

- 2. Rodzina
- 3. P W K
- 1. Inne organizacje /jakie? / *Hawentoo*
- Szkola*
- Środowisko koleżeńskie*
- Literatura*
- Inne czynniki /jakie?g *Ważliwosc na oficjalne wytopniawozke przemysla wojen, Sejmu;*

Proszę odpowiednie pozycje podkreślić i te pozycje podkreślone ponumerować wg przypisywanej im ważności a oóok czynniki opisać

7.a. Czy fakt, że byłeś pewniaczką
wpłynął na Twoje życie w czasie
okupacji? -----

tak nie

b. W jaki sposób?
W jakiej mierze?

Zastoiłem się do konspiracji bo warada to za
mój obywateli obywat. (gdybym nie była w PZR
byłabym w mojej organizacji)

(miałem małe dziecko i wtedy w domu i nie pamiętam iść do
konspiracji - twarz tak warada)
Ja konspiracji i to małe dziecko obywateli.

8. Inne uwagi związane z uczestnic-
twem w P W K

LEGITYMACJA
KRZYŻA ARMII KRAJOWEJ

Nr. 8020.

I/2/6

Nazwisko UNIERZYSKA
Imię Czesława Maria
Pseudonim "Jabłonowska"
Przydział O. I. W.S.K.
Kda Cł. Warszawa.

Odnaczony został

KRZYŻEM ARMII KRAJOWEJ

ustanowionym dnia 1 sierpnia 1966 roku
przez dowódcę A.K. gen. Tadeusza Bora-
Komorowskiego dla upamiętnienia wysiłku
żołnierza Polski Podziemnej w latach

1939 — 1945.
Przewodniczący

Podpis:
K. Ziemska

K. Ziemska — "Wachnowska"

Londyn, dnia 13 MAR 1973

KOŁO BYŁYCH ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ
POLISH HOME ARMY EX-SERVICEMEN ASSOCIATION

240, KING STREET, LONDON, W. 6.

L. dz. ...602A/74...
 Our ref.

London, 8. sierpnia 1974 r.

ZASWIADCZENIE WERYFIKACYJNE

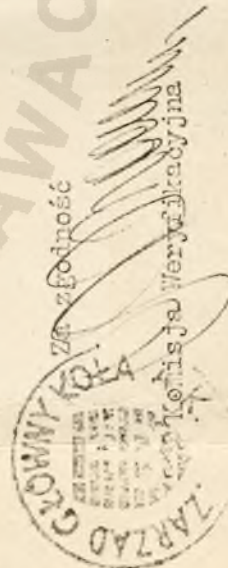
Porucznik Maria UHERZYSKA,

Pseudonim: "Jabłonowska"

Przydział: KG.W.S.K. Kurierka, Armii Krajowej

W szeregach Armii Krajowej została awansowana
 na wniosek Szefa W.S.K. K-dy Głównej rozkazem Dowódcy
 Armii Krajowej Nr. 671/I z dnia 23. IX. 1944 r.:

Do stopnia PORUCZNIKA.

1/2/8

Maria Nittek "Mira"

Warszawa dnia 26.10.1974 r.

Al 3 maja 2m 44, 00-391 Warszawa

(Nazwisko, imię, pseudonim i adres wydającego oświadczenie)

Oświadczenie świadka

Ja, jako uczestnik(czka) (wymień formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia formację wojskową od — do): SZP-242-AK w całości od 8.1939 do młoczenia Armii Krajowej w styczniu 1945r świadomy(a) odpowiedzialności wynikającej z przepisów prawa karnego za prawdziwość podanych niżej przeze mnie faktów, legitymujący się dowodem osobistym: Seria i numer 50 5885933 wydanym dnia 5 maja 1966 r. przez KO MO Warszawa - Śródmieście

o s w i a d e z a m,

że Ob. Czesława Maria Huiemyska syn (córka) Winsentego urodz. dnia 12 czerwca 1903 roku w Poznanim

jest mi znany(a) osobiście jako uczestnik(czka) (wymień formację Ruchu Oporu, nazwę obozu lub więzienia, formację wojskową oraz okoliczności, w których świadek zetknął się z otrzymującym(ca) oświadczenie i czasokres od — do): SZP-242-AK od lipca 1939 do wyzwolenia w 1945r z przydziałem do Komendy Głównej Szefstwa Wojskowej Straży Kobiet w tym czasie pełniłam funkcję Szefa WSK w Komendzie Głównej SZP-242-AK i byłam bezpośrednio przełożoną ob. Huiemyskiej

Wyżej wymieniony(a) posiadał(a) pseudonim "Jankowska" i pełnił(a) funkcję — brał(a) udział (w tej części opisać przebieg służby i działań osb w okresie bezpośredniego udziału w walkach wojennych, pełnioną funkcję, stopień wojskowy, w jakich był(a) oddziałach, grupach, placówkach, pod jakim dowództwem, kierownictwem, udział w akcjach bojowych i innych, w jakich miejscowościach, nazwa obozu itp. wszelkie zmiany i czasokres od — do): Od listopada 1939 pracowała jako tłumaczka Komendanta Szpitala Wzrostkowego w jego kontaktach z władzami niemieckimi. Jako dobre mówiąca po niemiecku w r. 1940 dostała rozkaz z Kedy Główniej przejść do pracy jako tłumaczka w Dyrekcji Polityki Kryminalnej - Centrala Walki z przestępstwem (Falschgoldzentrale) Tam mając dostęp do tajnych dokumentów, jak zarządzenia, k.w. i skrypty ukrytych prze Niemców konspiracyjnych menuis, nakazy rekrutacji i aresztowań, protokoły przesłuchań śledczych, donosy itd.

Jeżeli świadek jest członkiem ZBoWiD, powinien wpisać numer legitymacji członkowskiej _____ wydanej przez Zarząd Okręgu w _____

Zw. Własnoręczność podpisu stwierdza się:
Maria Nittek

Prawdziwość powyższych danych stwierdzam własnoręcznym podpisem
Clara W. Nittek
b. Szef WSK w Rdzia Gł. Armii Krajowej
(Nazwisko, imię, stopień wojskowy, funkcja, stanowisko)

00 (nieobecność i podpis odpowiedzialnych władz lub Zarządu ZBoWiD)

— zedybyte informacje niezwłocznie przekazywała do KdY Gł.
co wielokrotnie ratowała w ppw, ostrzeżone, Komórki Konspiracyj-
cyjne od groźnych niebezpieczeństw.

Ob. Uniatyńska pełniła też funkcję Kurierki na trasie: Wda Gł. —
— Kraków i Poznań. Niebezpieczny boczny granicę BG-Reich
do Poznania przekroczyła wiele razy w okresie do czerwca
1943r. przewoziła tajną pocztę i materiały.

Na skutek wycieku kontaktu w Poznaniu, została w dniu 6. VII. 43
aresztowana przez Gestapo w Warszawie, więziona na Pawiaku
i na Przebie VII w Poznaniu, skąd oskarżona o zdradę Głow-
ny Kraju i państwa niemieckiego wywieziona do więzienia
w Lipsku. Uwolniona z więzienia w kwietniu 1945 po zajęciu
Lipcka przez Armię Amerykańską — w sierpniu tego roku wró-
ciła do kraju.

W końcu września 1944r. na wniosek Józefa Wójcika ob. Uniatyńska
została awansowana do stopnia pomocnika wicekierownika Komen-
danta Głównego Armii Krajowej z dn. 23. IX 1944 Nr 871/P. —

Ilana Littag

I/2/10

336

466.

Załącznik Nr 1

OkręgKoło,
Środowisko

DEKLARACJA

Zgłaszam uczestnictwo w Stowarzyszeniu Żołnierzy Armii Krajowej i zobowiązuję się do przestrzegania Statutu Stowarzyszenia.

data 12 XII 89
..... /imię i nazwisko/ /podpis/

adres 61-219 Poznań

telefon

ARKUSZ EWIDENCYJNY

1. Nazwisko i imię
..... /literami drukowanymi/

2. Dla mężatek nazwisko panięskie
.....

3. Data i miejsce urodzenia 12.06 - 1903 Poznań

4. Imiona rodziców Wacenty, Józefa

5. Pseudonimy
.....

6. Data wstąpienia do:
a. SZP
b. ZWZ-AK
c. Organizacje scalone, podporządkowane, współdziałające

7. Przydział organizacyjny
.....

/np. okręg, inspektorat, obwód, rejon, placówka, oddział, pluton, kompania, batalion, pułk, brygada, dywizja lub inny rodzaj działalności/

8. Odznaczenia uzyskane w AK
.....

.....
/nr leg. i data wystawienia, przez kogo nadane/

I/2/12

Słowożmowa Żołnierzy
ARMII KRAJOWEJ
OKRĘG WIELKOPOLSKA
W POZNANIU

**ORZECZENIE KOMISJI WERYFIKACYJNEJ
ŚWIATOWEGO ZWIĄZKU ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ
OKRĘG WIELKOPOLSKA W POZNANIU**

Komisja działając na podstawie Statutu Ś.Zw.Ż.AK i obowiązującego regulaminu przyjmowania członków dnia **26 czerwca**..... 1990 r. rozpatrzyła deklarację Kol. **Czesława-MARIA UNIERZYSKA** pseud. **"Jabłonowska"**.....
Wincenty-Józefa ur. **12.VI.**..... 19. **03** r.
w **Poznaniu**..... zam. w **Poznaniu**..

i na podstawie przedłożonych dokumentów oraz po zapoznaniu się z opinią Środowiska ORZEKA uznać, że w/wym. spełnia warunki - ~~niekwalifikacji~~ - przynależności do Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej w charakterze członka zwyczajnego i ustala następujące okresy działalności kombatanckiej:

1. **SZP-ZWZ-AK- i KGAK-jako tłumacz od XI/39 do IV/1945r**
wobec władz niemieckich oraz kurjerki
2. od do
3. od do

UZASADNIENIE

Przynależność do AK ustalono w oparciu o zeznanie ściśle współpracującego świadka, zaświadczenie Koła b.ŻAK nr 6684/74 ; 8020 oraz opinii Inspektoratu Poznań.

Podpisy Komisji Weryfikacyjnej:

1. Przewodniczący - **Przemysław BYSTRZYCKI**
2. Członkowie - **Władysław BARTOSZEWICZ**
- **St. STOKŁOSA**

Poznań, **28 czerwca**..... 1990 r.

DECYZJA

**PREZYDIUM ZARZĄDU ŚWIATOWEGO ZWIĄZKU ŻOŁNIERZY ARMII KRAJOWEJ
OKRĘG WIELKOPOLSKA W POZNANIU**

Po zapoznaniu się z orzeczeniem Komisji Weryfikacyjnej Ś.Zw.Ż. AK Okr. Wielkopolska z dnia **28 czerwca** 1990 r. Prezydium postanawia przyjąć - odmówić przyjęcia - w szeregi członków zwyczajnych Związku

Kol. **Maria Czesław UNIERZYSKA c. Wincentego i Józefy**

Od niniejszej decyzji zainteresowanemu służy odwołanie do Zarządu Głównego Ś.Zw.Ż. AK w Warszawie, za pośrednictwem tut. Zarządu w terminie 14 dni.

Nr ewid. **466**

Poznań, dnia **12.8.1990.**

SEKRETARZ ZARZĄDU
Zarządu Okręgowo Wielkopolska
[Signature]

PREZES ZARZĄDU
Zarządu Okręgowo Wielkopolska
[Signature]

IV Korespondencja

IV KORESPONDENCJA BIEŻĄCA

- List E. Zawackiej do G. Unierzyckiej,
Toruń, 20 XII 1979.
- List M. Unierzyckiej do E. Zawackiej,
Poznań, 6. 01. 1980.
- List M. Unierzyckiej do E. Zawackiej,
4. IX. 1980
- List M. Unierzyckiej do E. Zawackiej,
26. X. 1980.

Pracownicy Uniwersytetu

61-219 Tarnobrzeg

"

Tarnobrzeg, 20 XII 1979r.

Droga Pani Czesława,

Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Chcę odpowiedzieć na to wezwanie - zaciężył
przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Wyłącznie z uwagi na to, że w tym czasie - zaciężył
przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".

Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".

Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".

Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".

Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".

Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".
Przepraszam, że zaciężył przedmiot "Spółdzielca".

M. Winiarska

Poznań, 6.1.80

Pani Elu!

List otrzymałam ,lecz został skierowany pod zły adres. Na Śląsku byłam 1 rok i to w roku szkolnym 36/37 gdy mój mąż zaczął tam pracować. W ~~drugiej połowie~~ w pierwszej połowie 37 wróciłam do Poznania, prowadząc do końca roku szkolnego Rejon Śląski i Okręg VII. 2 tygodnie na Śląsku i 2 tyg. w Poznaniu. Komu następnie zdałam Rejon Śląski nie pamiętam. Chyba Pani. Z instruktorek jestem w kontakcie z Janką Lewicką, która od szeregu lat jest w Kalifornii. Jej adres - Janina H. Lewicka 1608 Marina Court E. San Mateo, Calif. 94403 USA. Pisałam dzisiaj do niej i dla skrócenia całej drogi posłałam jej Apel i Pani list. Ona mieszkała na Śląsku wiele lat i ma ~~kan~~ kontakty z tamtejszemi instruktorkami. Proszę więc czekać na jej odpowiedź. Przesyłam życzenia wszystkiego dobrego w Nowym Roku. Chciałam jeszcze napisać, że Biuletyn o który Pani chodzi miałam tu na wystawie urządzonej pod hasłem "Historia to dzieje naszych rodzin" w sierpniu ¹⁹⁸⁰ br. w Bibliotece Raczyńskich. Na tej wystawie miałyśmy z Jadwigą po 1 dużej gablocie, ~~xxxix~~ oraz duże plansze nad gablotami. Jadwiga scharakteryzowała pracę PWK na Pomorzu, je w Wielkopolsce. Po materiały pojechałam jeszcze w kwietniu do Wwy i otrzymałam je od p. Marii. M.in. był również Biuletyn z maja 39r. Niestety wszystko odesłałam i jak mówiła mi p. Maria we wczorajszej rozmowie telefonem wszystko doszło w porządku. Wiedząc, jak bardzo jest teraz zajęta przy opracowaniu słownika sędzę, że moja paczka została odłożona tak ,jak ją przysłałam i gdyby Pani pojechała do Wwy to i więcej materiałów przydatnych dla Pani pracy znalazłaby w tej paczce. To tyle co mogę Pani pomóc. Serdeczności

Maria Winiarska

M. Kucyński Słark 4.9.80

Pani Ewu,
Wracam uzoraj z sanatorium
i zastalam Pani Kartke...
W panst. bylo przez 10 dni
z gauru, Leoiwa, w Zymie.
Tym nie, spotkamy i miese -
Rac bedziemy z jedynym domu.
Zabieram Pani notatki i owo-
wiz, w niej te sprawy, wracam
17/8 (wyjezdzaem 29/9) i waze
wdziecz, ze dogadalam sie z gauru,
serdecznosci Quana Kucyński

M Uniwersytecie Śląsk

156/38

roznan, dn.26.10.80

Pani Elu!

[rob. taniec - 22]

Załączam notatkę Janki Lewickiej, którą napisała w czasie naszego pobytu w Rzymie. Niczego więcej nie pamięta.

Co do osoby Stanisławy Dobrowolskiej, to poznałam ją w 29r. w Łodzi, gdzie była referentką w Okr. Urzędzie WF i Pw a ja pełniłam funkcję komendantki koła. Potem współpracowałyśmy na terenie Śląska. To był chyba 36-37r. Ona została na Śląsku, ja wróciłam na Okręg VII. W czasie mego pobytu na Śląsku była Marysia Kaczorowska komendantką Koła. Blżej jej nie znałam. Zmarła, ale daty nie znam. To chyba wszystko, co mogę Pani powiedzieć. Pozdrawiam

Maria Mierzyńska

T. 362/wsk

UNIERZYSKA Maria
2 d. Latoszewsko
ps. Jabłonowska

AK
KG
WSK
Poznań

V Nazwiskowe karty informacyjne

V-1. tel 156/18

Styżek
Pluk

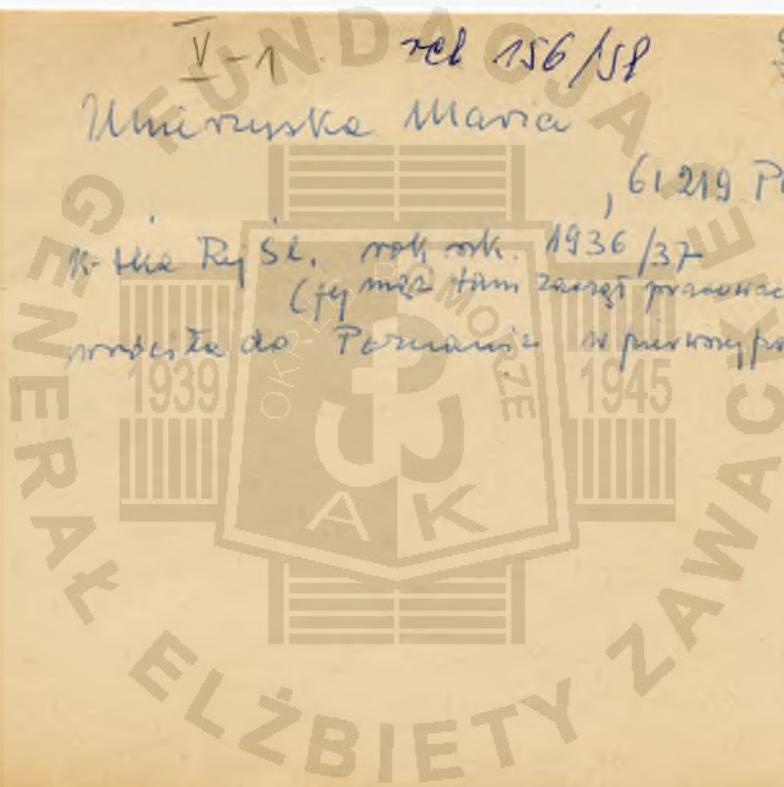
Mirowska Maria

, 61219 Poznań

W. H. Ryś, rok rok. 1936/37

(jeżeli tam zarejestrowana)

przebieg do Poznania w październiku 1937 r.

V-1) zel 156/52
Mniszka Maria

Słynk
Katarina

zob. Wspomnienia K. Kulerek z Fortu VII
str. 11.

„ Instytutorka PzK, zamieszkała w czasie
wojny w Wrocu, pracowała w organizacji jako
Mniszka. Arentowana 6.6.43 i osadzona na
Panzaku. Przydzielona na Fort 6.7.43 r
wraz z Katariną Buczyńską

T. 362/WSK

V-3

PWK
WSK KG AK

++ UNIERZYSKA Czesława Maria
z d. Latoszevska

CZESŁAWA MARIA UNIERZYSKA, z d. Latoszevska, ur. 1903. Komendantka Okręgu Poznańskiego PWK. Kurierka Szefostwa WSK KG AK. Ps. „Jabłonowska”. Por. AK. Od 1943 więźniarka gestapo w Forcie VII w Poznaniu i w więzieniu śledczym w Lipsku do 1945. Mieszka w Poznaniu.

E. Zawacka, Czekaję na rozkaz, KUL 1992, s

i

V-4

PWK

WNIERZYSKA Maria
z d. Latoszevska
"Jablonowska"

zdr.:

Marszałkowska M., T. 1068/WSK, I/1.

MC2 98

T. 362 I-5 PPK

++ UNIERZYSKA Maria
z d. Latoszevska
ps. „Jablonka”

AK
KG
WSK
Wywiad

Służba kurierska na terenie Krajów Wschodnich,
W-wa - Krasów, członkini ekspozytur wywie-
dowej WSK, awansowana 6. 06. 1943. w
W-wie, oczekiwana na rozprawę w Berlinie,
uwolniona 19. 04. 1945 przez wojska amerykańskie.

MG 00

FUNDACJA
V-6
Akt oskarżenia nadprokuratora przy
Trybunale Ludowym w Berlinie
dotyczący Merri Lipowskiej, Merri Nowi-
ckiej i Czesławy Unierzyńskiej

zob.

Teczka problemowa 1.229

MG 98

T. 362 / WSK

PWK
AK

UNIERSZYŃSKA Czesława

zł. Lutozewska

Marja

ps. „Yabtorowska”

VI. Fotografie

1. na rowerze w Graczu, 1928,
oryg., (14 x 8) szt. 1, plus (11 x 7,5) szt. 1

2. drugie z prawej, [b.d.], reproduk.,
(11 x 8) szt. 1

Z. Swil. 2012 v.

1. WSK
Jesli osobowe

2. T. 362 / WSK

3. oryg., 7,5x11

4.

5. UNIERZYŃSKA

Czesława

2 d. Latoszewsko

pa. Jabłonowsko⁴

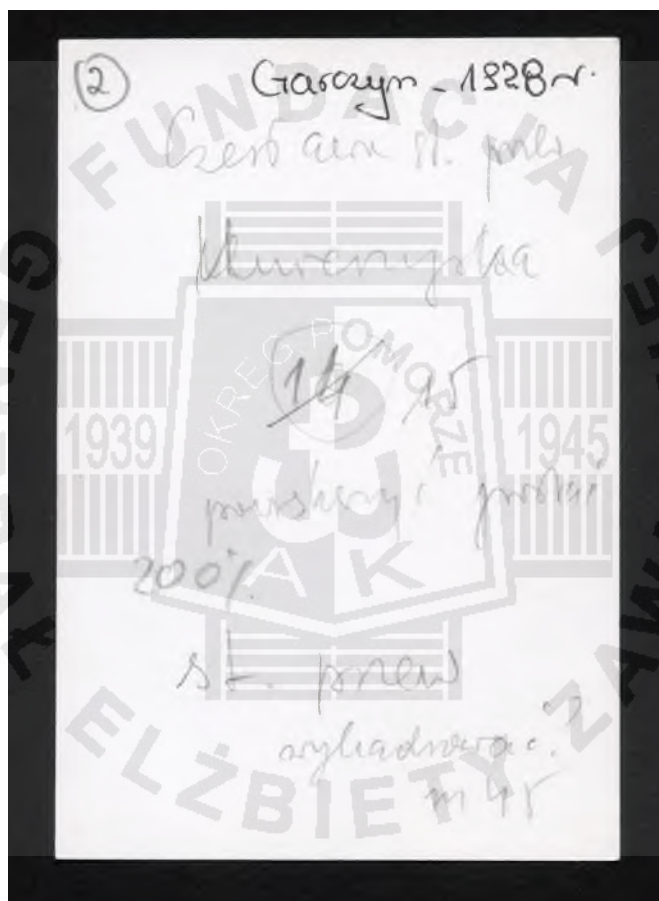
6. Garczyn - 1928r.

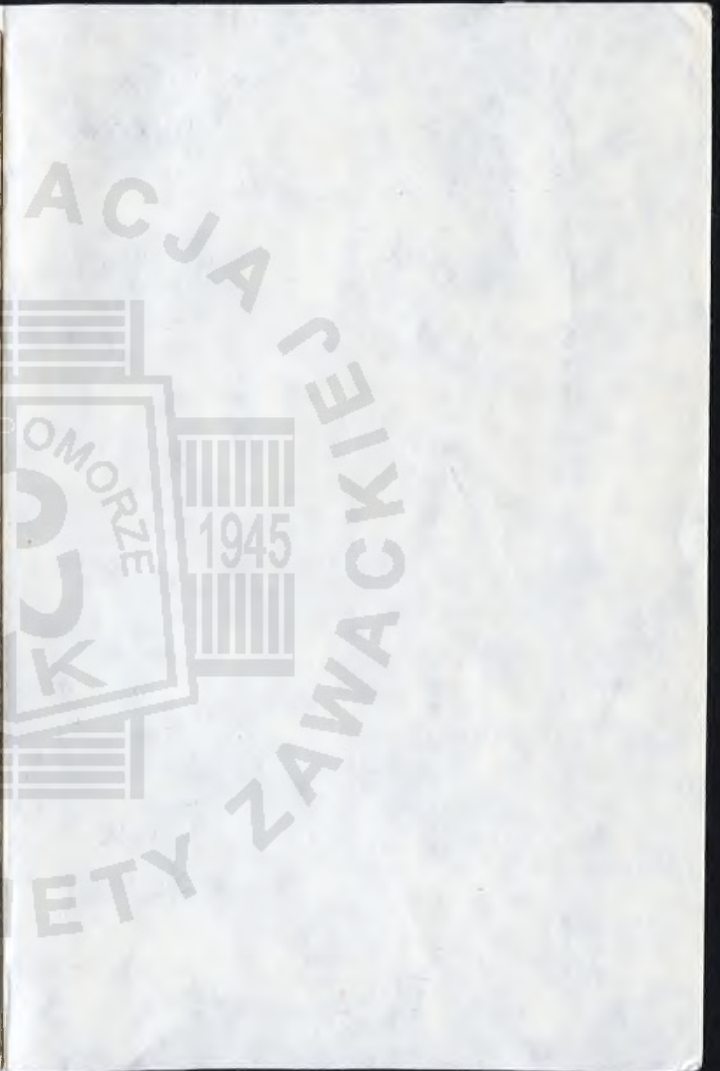
7.

8. Uwagi:

1. Uzieryńska Cecylia
Maria

z ul. datoszeńska
ps. „Jabłozowska”

Nr 40

Correspondance

CARTE POSTALE

Adresse

ARCHIWUM
Biblioty Zamkowej

post.

data spłyn

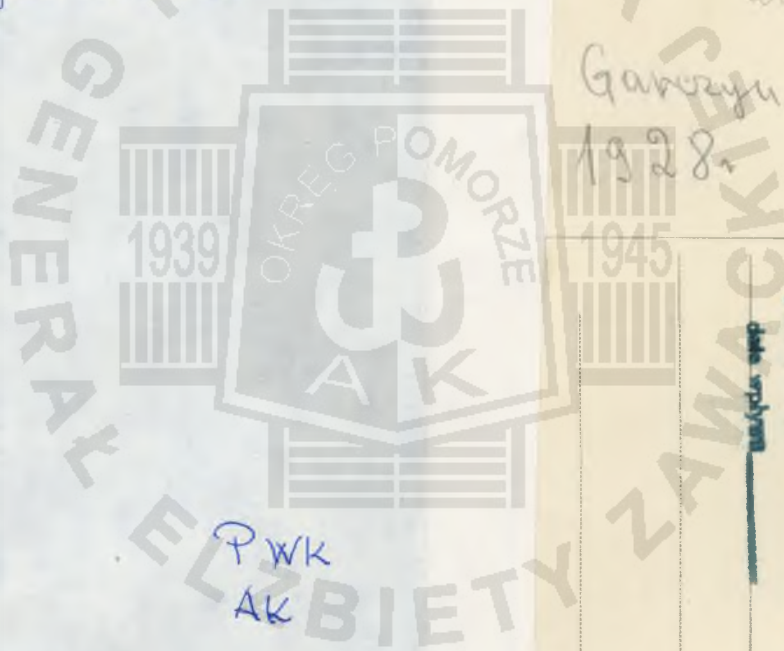
Murzycho

Zbiory E2
autorol

Gawryż

1928

1945

PWK
AK

T. 362/WSK

2. Uniezyńska Czesława

2 d. Łatoszewska

ps. Jabłonowska

1939

1945

AK

PWK
AK

T. 362/YSK

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI - UNIERZYSKA Maria
T. 362/WSK

I/1. Relacja ✓

I/2. Materiały uzupełniające relację

II. Dokumenty nie związane bezpośrednio z relacją

III. Inne dokumenty

IV. Korespondencja bieżąca

V. Nazwiskowe karty informacyjne ✓

VI. Fotografie ✓ zob. V, k. 3

№. Wiensy os. Jagiels 97/18.
61-219 Pomau

V KARTY INFORMACYJNE

K.6

83 / PWK

UNIERZYSKA MARIQ

"EMERZYSKA"

WMERZYSKA

UMIERZYSKA MARIA

PRÓBA
Nizbiety Zawackiej
DOK. 83 / PHK
data wpływu _____

adres: Główna Uniwersytecka
61-219 Poznań

UMIERZYSKA

MARIA

WNIERZYSKA MARIA

